

ПАВЛОВ В.І., к.філос.н., доцент,

Український державний університет залізничного транспорту

(м. Харків, Україна)

ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕНЬ ПРО СЕКСУАЛЬНІСТЬ ЯК АКТУАЛІЗАЦІЯ ВІДНОШЕННЯ ДО САМОГО СЕБЕ

Проблематика міжособистісних відношень, що так чи інакше пов'язуються з сексуальною активністю і супроводжуваними її насолодами в усі часи була привабливим предметом філософської рефлексії і спричиняла значну, подеколи емоційну дискусію, до безодні якої потрапляли не тільки філософи, письменники і публіцисти, але і представники інших сфер діяльності, на перший погляд, зовсім не пов'язаних з цим питанням. Дослідження конгломерату аспектів сексуальності актуалізувались саме тому, що переживання, які спричинені статевими стосунками, в кінцевому підсумку трансформують світоглядні настанови кожної людини й визначають тим самим певний варіант її поведінки в ситуаціях, що аж ні як не пов'язані з безпосереднім сексуальним контактом.

Примітним є також той факт, що окремі дослідники вбачають в особливостях сексуальності людини виміривач любові – всеохоплюючої філософської категорії, під терни якої, взагалі кажучи, підпадає будь-яка мета людського існування, чи то прагнення до певного жаданого стану життєдіяльності чи то досягнення жаданої мети.

Яскравою ілюстрацією цього постає розгортання концепту фрейдівської сублімації, як переломлення сексуальної енергії лібідо в рушійну силу всього соціального (Фрейд З., 2018), а також фромівське поняття любові – активної життєутворюючої сили, що дозволяє людям жити спільно, але залишатись при цьому самими собою (Фромм Е., 2012). В той же час, статева любов відрізняється від інших родів любові власною інтенсивністю, захоплюючим характером і прагненням до всебічної взаємності. Саме вона сприяє поєднанню двох життів в одне, а тому підноситься у слові Божому як така, що зв'язує два тіла в єдине ціле і робить їх одною реальною істотою (Соловьев Вл., 1991).

Втім, заслуговує на увагу й інша точка зору, яка взагалі розводить у протилежні кути поняття любові й сексуального прагнення. Наприклад, визнаний італійський мислитель XV століття Марсиліо Фічіно в «Коментарі на «Бенкет» Платона. Про Кохання» (Шестаков М., 1992, с. 49-71) вказує на те, що задоволення, яке супроводжує тілесні сексуальні стосунки, не має ніякого відношення до любові: бажання сексуального сполучення викликано лише біологічним жаданням, в той час як витoki любові мають найвище, вічне, божественне походження.

Проблеми любові і сексуальності в їх різних аспектах розглядалися представниками філософсько-антропологічної школи (М.Шелер), російської релігійної філософії (Вл. Соловйов, Н.Бердяєв та ін.). Особливу віху у дослідженнях цього напрямку, безумовно, закладає творчість М.Фуко.

Аналіз сучасних зарубіжних досліджень у галузі статевих відносин приводить нас до висновку щодо значної актуалізації питань гендерної ідентичності у світовому соціумі. Низка авторів аналізує вплив соціальних, економічних і політичних подій на гендерну рівність (поліпшення справедливості на державному рівні, доступ до освіти і зростання можливостей працевлаштування, тощо). На підґрунті цих досліджень декларується висновок про те, що сприятливе соціальне і політичне середовище буде у майбутньому відігравати важливу роль у розширенні прав і можливостей жінок, що сприятиме зміцненню свободи людини, поліпшенню її здоров'я і добробуту, подальшому розвитку домашніх господарств, громад і країн в цілому (Nguyen T.T., Darnell A., Weissman A., Frongillo E.A., Mathisen R., Lapping K., Mastro T.D., Withers M.).

Особлива увага в гендерних дослідженнях сьогодні надається розробці програм з гендерного перетворення, що вводяться на державному рівні і постають ефективними у зміні традиційних поглядів на співвідношення статі вже у ранньому підлітковому віці (Gupta A.K., Santhya K.G.).

Окремі філософські роздуми в галузі гендерної політики все більше підкреслюють висновок щодо самовіднесення чоловіків (жінок) до певної гендерної репрезентації завдяки специфічній активності у них нейронних особливостей роботи головного мозку (Domen I., Derks B., Van Veelen R., Scheepers D.). Більш того, стратегія міркування осіб певної гендерної групи (наприклад, при обробці негативних емоцій) дозволяє модулювати їхню поведінку у майбутньому. У наслідку розробляється модель подвійної стратегії міркування, яка передбачає, що індивідуальні відмінності в міркуваннях можуть бути зрозумілі завдяки двом основним способам обробки інформації: аналітичній стратегії контрприкладів, яка перевіряє інформацію на наявність явних потенційних контрприкладів та інтуїтивної статистичної стратегії, що ґрунтується на асоціативному доступі до оцінки ймовірності передбачуваних висновків (Markovits H.).

Останнього часу на підґрунті проявів сексуальності точиться дискурс щодо критики гетеронормативності статі людини, виходячи з аналізу спілкування користувачів Facebook, що ідентифікуються як геї, лесбіянки і бісексуали (Couto J., Dilton R., 2017); досліджуються витоки куртуазної любові та визначається місце жінки в сексуальних стосунках (Bonneuil N., 2016); аналізуються різновиди збуджень та занепокоєнь, спричинених статевими актами (особливо у

підлітковому віці) та їх подальший вплив на життєдіяльність людини (de Becker E., 2019). Значної наукової популяризації набуває критичний аналіз термінів «лесб'янка», «гей», «бісексуал», «транссексуал» тощо, під час якого автори наполягають на міжнародній підтримці прав не гетеросексуальних і гендерно різнопланових людей (Monro S.).

Окремі радикально налаштовані дослідники в сучасній соціальній реальності взагалі вбачають підвалини «кризи сексуальності», наслідком якої стає звуження ідеалів сексуальної привабливості, відхід від піднесеного романтичного кохання та його заміна непристойністю, вульгарністю та безсоромністю у гендерних стосунках (Burge A., 2018).

Заслужують особливої уваги дослідження, які торкаються асексуальності людини, її ідентифікації у соціумі, що дозволяє не тільки відійти від тлумачення «безстатєвості» як безладу, але й допомагають краще зрозуміти організацію сексуальних меншин, окреслити їх право на існування (Bogaert A.F., 2015).

Водночас, всі ці автори визнають, що любов і сексуальність – дві родинні категорії, розгортання котрих, з одного боку, дає людині найпотужніше задоволення, а з іншого – надихає її на діяльність завданого типу, спричинює щастя, дозволяє не помічати страждань. Тобто, саме завдяки різноманіттю проявів сексуальності суб'єкт любові (індивід, що націлює власну активність на іншу людину) водночас і розчиняється у своїй свідомості, підкоряється їй, керується її настановами, але й поглинає власне «Я», знищуючи індивідуальність людської сутності. Інакше кажучи, під час реалізації сексуальної діяльності здійснюється актуалізація відношення до самого себе, наслідком якої стають суттєві психофізіологічні та світоглядні зрушення особистості. Саме дослідженню цих змін й присвячується наша стаття, яка передбачає послідовне розв'язання наступних задач: а) показати, що саме у контексті сексуальності слід шукати осереддя самості людини, її неповторності; б) визначити, що реалізація сексуальності актуалізує відношення до самого себе, наслідком якої стають суттєві психофізіологічні та світоглядні зрушення особистості.

В контексті переважної більшості творів класичної філософії контури свідомості людини з'являються перед нами у вигляді «дзеркала природи» (Р.Порті), і саме завдяки цьому уявленню раціональне (а саме причинно-наслідкове) пояснення біологічно спрямованого, еротичного прагнення до бажаного об'єкта сексуального задоволення приваблює дослідників набагато сильніше, ніж проста констатація інстинктивної сутності людини. З цього приводу доречно згадати канони античної філософії, що підносять до вершин світобудови значущість Ерота і Афродіти, уособлюючи в їх образах

сексуальний потяг як основоположну причину існування життя на Землі і порівнюючи їх появу з виникненням Хаосу. Цей потяг у розумінні давніх філософів є цілком виваженим, таким, що підкорюється свідомості, але не втрачає власної біологічної сутності. Наприклад, в платонівському діалозі «Пір» взагалі йдеться про те, що споконвічний супутник богині любові і краси Афродіти воістину є всенародний Ерот, бог сексуального задоволення. Саме тому його цінують люди погані. Але ці люди в першу чергу прагнуть до жінок, ігноруючи хлопчиків, оскільки в тих, кого люблять, цінують лише тіло і не звертають увагу на душу. Вони націлені на досягнення єдиної мети – одержати задоволення від статевого акту, не піклуючись про те, чи добре це буде чи ні. Звідси доводиться їм робити те, що трапиться, – іноді добре, іноді протилежне цьому, бо їх любов – від тієї богині, яка набагато молодше, ніж інша, і яка бере участь у народженні дітей чоловічої і жіночої статі (Платон, 1993).

Тут треба зробити певне зауваження. По-перше, сексуальне прагнення до юнацького тіла у стародавньої Греції ототожнювалось з істинною любов'ю, оскільки образ оголеного хлопчика поєднував в собі, з одного боку, тілесну і духовну непорочність, а з іншого – майбутню мужність і перевагу, до яких необхідно прагнути. Вважалось, що саме ця любов є найвищою у порівнянні з сексуальним потягом до вільних жінок. По-друге, в античній міфології Афродіта, яка є берегинею еротичної любові, має подвійну інтерпретацію. З одного боку, вона уособлює любов найвищу, небесну, яка веде до безсмертя, а з іншого – любов природну, інстинктивну, безособистісно-родову, яка притаманна будь-якій людині і є реалізацією її тілесних можливостей. Саме про останній рід любові й ведуть промову античні мислителі, коли характеризують людей «поганих».

Таким чином, еротизм і сексуальність, що притаманні будь-якій людині споконвічно, регулюються її свідомістю й направляються нею до жаданого русла у відповідності до рівня розвитку суб'єкта сексуальних відносин, його моральних настанов, а саме доброчесності. Але для людини непорядної, що живе без будь-яких моральних норм, головним призначенням статевого акту є лише біологічне, тілесне задоволення. В цьому випадку раціональна значущість сексуальності, її пряме призначення (стосунки між статевими партнерами в межах родини з метою народження потомства, або сексуальна тяга до хлопчиків як еталону майбутньої доброчесності, що ґрунтується на підвалинах морально-духовних відносин) зводиться нанівець, витісняється біологічною сутністю людини, її прагненням до тілесної насолоди.

Цю точку зору дещо пізніше значно пом'якшить Аристотель. Він починає відходити від мотивів раціональності у сексуальних відношеннях і розглядає любов як первинну, тілесну енергію та вважає, що сексуальність, як запорука

любіві, реалізується по аналогії з дією природних явищ. Останні ж за епічною традицією тлумачаться у вигляді поєднання і гармонії чоловічого та жіночого начал.

Здається, що саме ця основоположна ідея сформувала уявлення давніх греків про поділ суспільства на поліси, кожний з яких виконував свою функцію. Безперечно, поліси аж ніяк не розглядалися рівноважними; пальма першості завжди залишалась за чоловічим началом, але поєднання останнього з жіночим надавало загальну гармонію міжособистісним стосункам. Звідси, як на наш погляд, виникла ідея про нерівність чоловіка та жінки в статевих відношеннях при верховенстві першого.

Стародавня східнофілософська думка також розгортається під приматом тези «Назад, до природи», але закладає дещо інші підвалини щодо призначення сексуальності. Наприклад, основні ідеї даосизму, або «Практики Шляху», у якості головних чинників, які вважаються вирішальними в стосунках між чоловіком та жінкою, містили вільні від комплексів сексуальні стосунки. Причому саме сексуальність виступала у даосів головним важелем довголіття. Інакше кажучи, «Практика Шляху» до повної досконалості людини була неможливою без максимальної повноти розгортання статевих відносин, забезпечуючи тим самим неймовірну активність свідомості, яка поєднувалась з безпосереднім проявом взаємодії космічних сил інь та янь, великим мистецтвом, що допомагає вивільненню Чистого Бажання, прихованого в надрах сексуального інстинкту, біологічного імпульсу життя. Статевий акт відтворював основні стадії психосоматичного вдосконалення, а кожний його аспект наділявся глибоким космологічним змістом, прихованою змістовністю духовно-творчої події (Шамшур М., 2012, с. 132-137).

В середньовічній «столітті мороку» сексуальність розглядалась як предтеча християнської моралі, що ґрунтувалась на євангельському імперативі «Люби ближнього свого». Втім, тут йдеться, скоріше, якщо не про повну заборону статевих актів (що характерно для абсолютних аскетів чернечого сану), то про їх значне обмеження і дозвіл лише у межах подружніх відносин (для парафіян). Більш того, еротичне прагнення до хлопчиків, настільки сильно поширене в давньогрецькому світі і піднесене до вершини безмежної і чистої любові, взагалі починає розглядатись протиприродним. Але, незважаючи на ці заборони, можна констатувати, що саме у греко-римському світі були закладені підвалини моделі штучних сексуальних обмежень, які у подальшому одержали християнську інституціональну оснастку у специфічному тлумаченні категорії любові. Йдеться про те, що саме Бог є кінцевою метою всіх проявів любові, і любов ця повинна бути виключно раціональною, тією, що відкидає спонтанно виникаючу симпатію до тіла. Як здається, саме звідси виникає середньовічний

культ юродивих, божевільних, хворих тілом людей, який розгортався під гаслом: «немає розвинутого тіла – відсутнє сексуальне прагнення до нього».

В той же час найвища, одухотворена любов християнину не надається раз і назавжди. Її треба заслужити за допомогою віри, надії та безкорисливої чесноти. Основне призначення розуму тут – обґрунтувати сутність сексуальних інстинктів, максимально обмежити поле їх дії, визначити їх гріховність. Розповсюджується загально визнане християнське твердження про те, що істинним християнином може бути тільки людина, яка повністю обмежує, пригнічує свою сексуальність, тобто є незайманою (св. Ієроним, Григорій Великий та ін.). Актуалізація сексуальності тут декларується тільки в законному шлюбі, коли статевий акт перестає бути смертним гріхом і може бути прощеним, якщо відбувається не заради насолоди, а з метою зародження нового життя – дітей, які у наступному власним праведним життям спокутують гріховність своїх батьків. М.Фуко цілком справедливо називає подібну середньовічну оцінку сексуальності «занепокоєнням з приводу сексуальних насолод», або «проблемою задоволень».

Відтак, під егідою раннього християнства склались особливі пріоритети світоглядного характеру, які розмежовували тіло і душу, занурюючи їх у рамки протиборства між собою. Людина повинна піклуватися передусім про душу, дискваліфікуючи сексуальні задоволення. А отже, віруючий християнин приречений вести нескінчену боротьбу з самим собою, протиставляючи розум сексуальним прагненням.

Тут доречно зробити певне зауваження. Саме у добу екзальтованого Середньовіччя закладається особливе ставлення до еротизму жінки, вдало описаного у творчості італійських і французьких письменників і поетів європейського Відродження. В їх творах жінка постає перед нами в образі прекрасної дами-спокусниці, що втілює у собі гармонію тіла і духа. Завдяки цьому збірному образу (створеному, до речі, чоловічою волею, яка, за християнською традицією, прагнула до смирення), жінка набуває особливого соціального статусу: саме вона починає (хоча й опосередковано) виконувати розпорядчі функції щодо кола багатьох питань статевих відносин.

Образ прекрасної дами-спокусниці надає особливий, ідеалізований відтінок сексуальним стосункам. По-перше, вони повністю охоплюють чоловіка, розчинюють його індивідуальність і роблять залежною істотою, яка вже не може існувати без служіння жінці. По-друге, для них притаманний дух панування, своєрідний психічний осередок чоловічої статі, який вступає в боротьбу з вказаним завуальованим підпорядкуванням і спричинює появу ідеалу нерозділеного кохання. Причому реакція на нерозділеність у стосунках осліплює, часто проявляючись у вигляді крайніх, симбіотичних форм

сексуальності, які називають садизмом і мазохізмом. Тут вже немає нічого спільного з загально визнаним розумінням любові, яка, навпаки, «...робить людину зрячою. Адже цінність іншої людини, яку вона дозволяє побачити і підкреслити, ще не є дійсністю, а лише простою можливістю: тім, чого ще немає, але що знаходиться лише в становленні, що може стати і що повинно стати» (Франкл В., 1990, с. 96).

Вважаємо, що дослідження феномену нерозділеного кохання актуалізується саме тому, що воно, перед усім, патологічно пригнічує сексуальне, еротичне бажання, змушуючи тим самим страждати безпосередньо тіло. Як здається, з цієї причини В.Шестаков, критикуючи платонівську ідею ероса, підкреслює, що «... любовь есть добровольная смерть. Поскольку она есть смерть, она горька, но, так как смерть эта добровольна, – сладостна. Умирает же всякий, кто любит» (Шестаков В., 1992, с. 58).

І справа тут не тільки в тому, що саме Бог є джерелом і причиною будь-якого кохання. Справжня любов вимагає одночасного прагнення кожної з обох люблячих сторін до досягнення загальної мети – бути разом, поєднатись як у тілесному, так й у духовному планах. Як справедливо зазначає з цього приводу Лоренцо Пізано у «Діалогах любові», «Секрет тут в том, что нельзя дарить любовь и нельзя совершенно ей отдаться, пока не достигнуто полное взаимоподобление. Любящий как бы переливает себя в любимого и притягивает его силой своей любви, которая скрепляет их воедино. Тогда отдают уже не чужому, но как бы самому себе (Шестаков В., 1992, с. 21).

Відтак, оскільки обґрунтування явища сексуальності в самому загальному тлумаченні вимагає від філософа застосування широкого спектру її характеристик, виникає необхідність дослідження цього феномену в усіх площинах реалізації. Як підкреслює М.Фуко у відомій роботі «Народження клініки», подібне комплексне дослідження стає можливим у контексті поєднання філософії і медицини. Адже медицина, як і філософія, турбується підтримкою сутнісних сил людини, розглядаючи їх комплексно, як певну цілісність тіла і духа, актуалізується у філософських межах. «У контексті цієї цілісності, – пише дослідник, так відверто зазначеної зростанням заклопотаності тілом, здоров'ям, зовнішнім середовищем і обставинами, медицина ставить питання про сексуальні задоволення, їх природу і механізм, позитивне або негативне значення для організму, а також про режим, якому їх слід підпорядкувати» (Фуко М., 1998, с. 116). Тобто виникає цілком логічне враження, що сексуальність, яку вже з часів Платона розглядали, в першу чергу, як тілесну особливість, має подальший вихід у сферу духовності особистості.

Втім, тіло об'єктивно схильне до хвороб. Тому реалізація сексуальності, як біологічної характеристики, притаманної тілу людини і так вдало описаної

представниками психоаналітичної школи у контексті певних обставин, що порушують гармонію статевих відношень між суб'єктами (наприклад, нерозділеності стосунків, або «нещасливого кохання») припускає дослідження за аналогією з прогресуючою хворобою, що потребує лікування. Саме цієї точки зору додержується М.Фуко, коли обґрунтовує позитивні і негативні сторони статевих актів, як невід'ємної складової сексуальності. Він виокремлює «парадокси сексуального задоволення: і висока мета, поставлена перед ним природою, і цінність субстанції, яку з його допомогою належить передавати, тим самим, витрачаючи, – всі ці [фактори] (тут йдеться, передусім, про втрату енергії, пов'язаної зі статевим актом – авт.) уподібнюють його хворобі» (Фуко М., 1998, с. 126).

Звідси впливає особливе ставлення чоловіка до себе, але скрізь призму власного відношення до жінки. З одного боку, привабливий еротизм об'єкта-мети (тут ми застосовуємо термінологію З.Фройда – авт.), що викликає прагнення до себе, актуалізує замаскований статевий інстинкт, знімає його несвідому оболонку. Сексуальність в цьому сенсі, за аналогією з переливанням кольорів веселки на небі, є нічим іншим, як грою крайнощів, надлишку і протиборства біологічної енергії, що часто-густо спонукає суб'єкта поводитися певним чином, іноді неадекватно. Причому носій цієї енергії постає незахищеним, втрачає самовладання, пригнічує власну індивідуальність. Він стає агресивним, болісно реагує на будь-яку дію об'єкта-мети, яка не збігається з його моральними установками і, взагалі кажучи, світоглядними настроями. Але саме в цей момент як ніколи раніше починає відчуватись необхідність в захисті, прагнення сховатися в притулок, ліквідувати внутрішній дискомфорт. У наслідку суб'єкт сексуальності балансує на межі життя та смерті, а його сексуальність проявляється у вигляді хвороби, що прогресує. Отже, смерть – це хвороба життя, яка стала можливою (Фуко М., 1998).

Трагічність життя, про яку ми тут кажемо, примушує статевий інстинкт маскуватися і виступати в химерних, завуальюваних і навіть загадкових формах. Він опосередковано тягне до втрати сенсу життя, апатії й байдужості до всього оточуючого. На цій стадії існування суб'єкта виникає особливе нехтування собою, розчарованість в житті, пасивність. Межа між чеснотою і пороком взагалі стирається, забезпечуючи хворобливу «перебудову» свідомості, яка перетворює суб'єкта сексуальності в раба своїх почуттів. На зміну захопленості об'єктом-метою і гордості за себе приходять невроз сексуальної незадоволеності і втрата впевненості у майбутньому. А отже, Бог смерті, Танатос, для носія сексуальності починає йти поруч з Богом любові Еросом.

Але яким же чином поєднується сексуальність суб'єкта з реалізацією його духу? Відповідь на це запитання знаходимо у М.Фуко. Визнаний дослідник,

аналізуючи погляди давньоримського медика, хірурга й філософа II століття Галена підкреслює, що сила духу є безпосередньою тілесною властивістю, а саме проявляється як енергетика, що виникає вже під час появи тіла, випромінюється ним. І тут йдеться не тільки про своєрідну анатомічну тілесну організацію людини і, передусім, про наявність дітородних органів, а скоріше, про здатність отримувати за їх допомогою еротичне задоволення, тобто використовувати за прямим призначенням. Саме таким чином виникає здатність до породження потомства.

Відзначимо, що у другій половині XX століття це геніальне припущення підтвердилось відкриттям гормонів задоволення життям – нейрохімічних речовин окситоцину і пітуїтрину, що долають відчуття страху при статевих відносинах і констатують можливість вічного кохання.

Безперечно, «фізіологізація бажання і задоволення», про яку тут йдеться, зароджується ще в давньогрецькому епосі, де знаходимо уявлення про андрогина, або людину, що одночасно наділена ознаками обох статей. Тому, в творчості М.Фуко загальна характеристика структурності сексуальності, її поділ на суб'єкта-носія і об'єкт-мету носить доволі умовний вигляд. Тут, передусім, йдеться про енергетику бажання і задоволення, що врешті-решт і проявляється як «природна мудрість», або прагнення до виживання: «Мораль статі знову, як і завжди, спонукає індивідуума підкоритися якомусь мистецтву жити, що встановлює естетичні та етичні критерії існування, але це мистецтво все тісніше співвідноситься з універсальними принципами природи і розуму, яким в рівній мірі повинен підкорятися кожен, яким би не було його становище» (Фуко М., 1998, с. 77).

До речі, саме у встановленні естетичних й етичних критеріїв існування ми вбачаємо відродження індивідуальності носія сексуальності. Ознаки «хвороби», що викликані неможливістю оволодіння (в силу певних причин) об'єктом-метою, починають відходити на другий план, а суб'єкт сексуальності всю власну енергетику перенаправляє на себе, розпочинаючи тим самим «турбуватися про себе». Під час цієї «турботи» він, так би мовити, позбавляється від недуги кохання, окреслює контури власної самості й неповторності, а отже, в черговий раз постає «самим собою», підкреслюючи власну індивідуальність, але на більш високому рівні.

Висновки

Відтак, філософська рефлексія природи і сутності сексуальності як запоруки відносин між людьми, приводить нас до висновку про те, що саме у контексті цього явища слід шукати осереддя самості людини, її неповторності. Реалізація сексуальності спричинює інтенсифікацію відношення до себе, наслідком якої стають суттєві психофізіологічні та світоглядні зрушення

особистості. Причому, розгортання феномену сексуальності може актуалізуватись в двох напрямках. З одного боку, сексуальність дозволяє виокремити власне «Я» суб'єкта сексуальних відносин, зміцнює його свідомість, і, як наслідок, формує індивідуальність і неповторність, підносячи тим самим над іншими суб'єктами соціальних відносин. В цьому випадку вона може розглядатись як запорука любові – спорідненого явища, що поєднує в гармонічну єдність суб'єкта-носія і об'єкт-мету сексуальності.

З іншого боку, сексуальність – це своєрідна «турбота про себе», підпорядкування пристрастей духа тілесним потребам, прагнення до всебічного самовдосконалення, що виникає під впливом нерозділеного кохання. Навпаки, така реалізація сексуальності на першому етапі усвідомлення про вказану нерозділеність спричинює пригнічення індивідуальності, розчинення свідомості, повне підпорядкування суб'єкта його почуттям і припускає дослідження на кшталт «тілесної хвороби». Втім, прагнення до виживання спричиняє процес «самолікування», коли суб'єкт нерозділеного кохання під впливом «турботи про себе», а саме про власне тіло, відроджує власну індивідуальність, але на більш високому рівні.

Список використаних джерел

1. Фрейд З. Психологія сексуальності. К.: Фоліо, 2018. 153 с.
2. Фромм Э. Искусство любить. Исследование природы любви. М.: «Биг-Пресс», 2012. 108 с.
3. Соловьев Вл. Смысл любви // Философия искусства и литературная критика. М., 1991.
4. В.П. Шестаков. О любви и красотах женщин: трактаты о любви эпохи Возрождения. М.: Республика, 1992, 368 с.
5. Nguyen TT, Darnell A., Weissman A., Frongillo EA, Mathisen R., Lapping K., Mastro TD, Withers M. Social, economic, and political events affect gender equity in China, Nepal, and Nicaragua: a matched, interrupted time-series study. T.13. Global Health Action, 2020, №1. DOI: 10.1080/16549716.2020.1712147
6. Gupta A.K., Santhya K.G. Promoting Gender Egalitarian Norms and Practices Among Boys in Rural India: The Relative Effect of Intervening in Early and Late Adolescence. T.66. Journal of Adolescent health, 2020. № 2, p. 157 – 165 . DOI: 10.1016/j.jadohelath.2019.03.007
7. Markovits H. Reasoning strategy modulates gender differences in performance on a spatial rotation task. T.72. Quarterly journal of experimental psychology, 2019. № 12, 2870 – 2875. DOI: 10.1177/1747021819867203
8. Do Couto Junior, Dilton Ribeiro. That's when my bed of roses ends and my calvary starts. Gender, Sexuality and the learning with the difference, T. 9. Pereféria. 2017. № 2. p. 59 – 79.

9. Bonneuil N. The making of romantic love: longing and sexuality in Europe, South Asia and Japan, 900 – 1200 CE. T.55. History and Theory. 2016. № 2. p. 253 – 269. DOI: 10.1111/hith.10799
10. de Becker E. The misunderstanding in the sexual activities in the adolescence: A sign of worrying sexuality? T. 177. Annales Medico-Psychologiques. 2019. № 7. p. 648 - 654. DOI: 10.1016/j.amp.2018.10.013
11. Monro S. Sexual and Gender Diversities: Implications for LGBTQ Studies. T.67. Journal of Homosexuality. 2020. № 3, 315 – 324. DOI: 10.1080/00918369.2018.1528079
12. Burge A. The rough guide to love: romance, history and sexualization in gendered relationship advice. T.27. Journal of Gender Studies. 2018. № 6. 649 – 660. DOI: 10.1080/09589236.2017.1287065
13. Bogaert A.F. Asexuality: What It Is and Why It Matters. T. 52. Journal of sex research. 2015. № 4. 362 - 379. DOI: 10.1080/00224499.2015.1015713
14. Платон. Пир // Сочинения: В 4 т. — М., 1993. — Т. 2.
15. Шамшур М. Концепт кохання в культурно-специфічному контексті картини світу китайського етносу / М. Шамшур // Studia linguistica. 2012. Вип. 6 (2). С. 132–137.
16. Фуко М. Рождение клиники. М.: Смысл, 1998. 310 с.
17. Франкл В. Человек в поисках смысла. М., Прогресс, 1990, 368 с.
18. Шестаков В.П. Эрос и культура: Философия любви и европейское искусство. М.: Республика, 1999. 464 с.
19. Фуко М. Забота о себе. История сексуальности. Т. 3. Дух и литера. Киев: Грунт; М.: Рефл-бук, 1998.

ПАНКОВ Г. Д., д.филос. н., профессор

Харьковская государственная академия культуры

г. Харьков, Украина

ЗАНЯТИЕ СОБОЙ КАК ПРОЦЕСС КОНСТРУИРОВАНИЯ ИДЕАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ХРИСТИАНСКОМ ДИСКУРСЕ

1. Постановка данной проблемы указывает на ситуацию осознания рассогласованности между насущным состоянием человеческой идентичности и ее идеалом в христианской ценностной шкале. Согласно основному положению христианской антропологии, человек своей природой олицетворяет образ Божий, устремленный к Богоподобию как стратегической задаче. *Он призван сохранять этот образ в его достоинстве.* Если проанализировать